

9. Håndtering af tilbagebetaling ved ledsagelse

Resumé

Social- og Indenrigsministeriet har truffet afgørelse om, at kommunerne ikke kan opkræve egenbetaling for udgifter til ledsagelse ved ferie og udflugter. I forlængelse heraf har DAS besluttet, at der så vidt muligt skal være en fælles retning for tilbagebetaling af ledsagerudgifter i de nordjyske kommuner.

Baggrund

DAS traf på den 16. marts 2016 beslutning om, at de juridiske aspekter ved tilbagebetaling af uretmæssigt opkrævet ledsagerbetaling skulle undersøges nærmere. Rameaftalesekretariatet har undersøgt dette i samarbejde med myndighedschef Ove G. Jensen (Aalborg Kommune), jurist Susanne Bonde, (Hjørring Kommune) og jurist Rikke Kærsgaard-Robinson (Region Nordjylland).

Gruppen har gennemgået problemstillinger vedrørende afgrænsning af udgifter, der skal tilbagebetales, lokalisering af borgerne og periode for tilbagebetalingen. I det nedenstående gennemgås problemstillingerne og de juridiske anbefalinger.

Hvilke udgifter skal tilbagebetales?

Statsforvaltningen har fastslået, at kommunerne *ikke* har hjemmel til at opkræve betaling fra beboere i botilbud for socialpædagogisk ledsagelse og støtte under sædvanlige ferier og udflugter. Det gælder både lønudgifter og opholds- og rejse-udgifter for personalet, herunder billetter, rejser, ophold, kost mv. Praksis har været, at det er driftsherren, der har opkrævet betaling forbundet med ledsagelse, og det er dermed driftsherren, der har handleforpligtelsen i forhold til at finde frem til borgerne og håndtere tilbagebetalingen. Det er ligeledes driftsherren, der varetager den økonomiske forpligtelse

Nogle kommuner vælger at fortolke afgrænsningen således, at der kun skal foretages tilbagebetaling for udgifter afholdt i forbindelse med sædvanlige ferier og udflugter. Andre kommuner vælger at fortolke udtalelserne *udvidende* dvs. at der tilbagebetales for udgifter afholdt i forbindelse med alle former for socialpædagogisk ledsagelse uden for botilbuddene. Der er enighed i gruppen om, at det juridisk mest korrekte formentlig er, at tilbagebetale for udgifter afholdt i forbindelse med alle former for socialpædagogisk ledsagelse uden for botilbuddene.

Erfaringerne fra de kommuner, der er i gang med tilbagebetalingen er, at det er en kompliceret opgave at tilrettelægge tilbagebetalingen. Det skyldes dels, at der ikke er en klar definition på, hvornår der er tale om en udflugt, og dels at der ofte ikke foreligger klar dokumentation for, hvilke borgere der har afholdt udgifter i forbindelse med ledsagelse. Udgifterne kan samtidig være ret omfattende, da det både kan gælde udgifter til løn, billetter, rejser, ophold, forplejning mv. til det personale, som yder støtte og ledsagelse.

Det anbefales juridisk, at:

- alle uretmæssigt opkrævede udgifter forbundet med ledsagelse tilbagebetales, såfremt der er dokumentation for borgerens betaling heraf. Enten i form af skriftlig dokumentation fra borgeren eller i form af optegnelser om udgiftens afholdelse i kommunens systemer
- der tillægges en bred definition af hvilke udgifter, der skal tilbagebetales dvs. udgifter forbundet med ferieture og udflugter, herunder endagsture, individuelle ture, gruppeture og decidede rejseaktiviteter.
- uretmæssigt opkrævede udgifter defineres som værende udgifter til løn, billetter, rejser, ophold, kost mv. til det ledsagende socialpædagogiske personale.

Sager til behandling

Hvordan finder vi de borgere, der har ret til tilbagebetaling

Statsforvaltningen har til flere kommuner oplyst, at det er deres opfattelse, at kommunerne er forpligtet til af egen drift at tilbagebetale de uretmæssigt opkrævede beløb, og at dette gælder med mindre der konkret foreligger særlige omstændig-heder, som at det er forbundet med betydelige administrative vanskeligheder at finde frem til sagerne. Her kan annoncering anvendes til at finde de berørte borgere. Det vurderes, at kommunerne kun kan nøjes med at annoncere, hvis det ikke er muligt at finde frem til de pågældende borgere eller det er forbundet med uforholdsmæssigt store vanskeligheder at finde frem til borgerne. Det vil naturligvis være lovligt, hvis kommunerne vælger at supplere med annoncering.

Det anbefales, at:

- driftsherre af eget initiativ gennemgår sit økonomiske system for at finde borgere, der har krav på tilbagebetaling, hvorefter kommunen skal tage kontakt til disse borgere
- driftsherre annoncerer i lokale aviser med henblik på at oplyse berørte borgere, om at de har mulighed for at gøre krav på tilbagebetaling

Periode for tilbagebetaling

Den gældende forældelsesfrist er tre år. Det vurderes, at forældelsesfristen bør regnes fra den 2. oktober 2014, som er den dato, hvor Statsforvaltningen udtalte, at det ikke var lovligt at kommunerne opkrævede borgerne for udgifter forbundet med ledsagelse ved ferie og udflugter. Det skyldes følgende forhold:

- Forældelsesfristen afbrydes, når en afgørelse fastslår kravets berettigelse, hvilket i dette tilfælde kan sidestilles med Statsforvaltningens udtalelse den 2. oktober 2014.
- Forældelsesfristen afbrydes, når en skyldner erkender sin forpligtelse, hvilket i dette tilfælde skete, da driftsherre ændrede deres praksis fremadrettet på baggrund af Statsforvaltningens udtalelse den 2. oktober 2014. Det opfattes som en erkendelse af, at det var ulovlig praksis.

Det anbefales juridisk, at:

- den 3 årige forældelsesfrist beregnes fra den 2. oktober 2014
- hvis en borger har klaget over den uretmæssige opkrævning inden den 2. oktober 2014, så regnes forældelsesfristen på tre år fra det tidspunkt, hvor borgeren klagede.

Drøftelse

Der lægges op til en drøftelse af de juridiske anbefalinger, med henblik på en afklaring af i hvilken grad man vil have en fælles kommunal praksis for håndteringen af tilbagebetalingen.

Der lægges samtidig op til en drøftelse af vedlagte udkast til annoncen, herunder følgende uafklarede spørgsmål:

- Skal borgeren henvende sig til driftsherre, beliggenhedskommune eller handlekommune? Det er vigtigt, at borgeren ikke er i tvivl om, hvor de skal henvende sig.
- Skal det anbefales til DAS, at der også annonceres i ikke regionale medier?
- Skal kommunerne indrykke annoncer på samme tid eller i det tempo som passer den enkelte kommune?

Indstilling

Det indstilles, at

- Den Administrative Styregruppe drøfter arbejdsgruppens anbefalinger, og aftaler i hvilken grad man vil have en fælles kommunal praksis for håndteringen af tilbagebetalingen.
- Den Administrative Styregruppe godkender udkast til annoncen

Bilag:

Bilag 10: Udkast til annoncering 21/25

Punkt 9 Sager til behandling

Referat

DAS godkendte indstillingen med følgende bemærkninger:

- DAS ønsker at koordinere og gå fælles gang ift. ens annoncer og ens sagsfremstilling til de respektive udvalg samt til en vis grad tidsmæssig koordinering. Det blev derfor foreslået, at man ventede til efter sommerferien med at annoncere. Det gav kommunerne/regionen mulighed for at gennemgå regnskaber ift. at finde de borgere, som man på egen hånd kan finde frem til.
- Koordineringen er ikke et krav til kommunerne, men en anbefaling, hvor ud fra den enkelte kommune kan handle.
- I annoncen skal det fremgå, at borgerne skal kontakte det konkrete botilbud, som borgeren var bosat på med henblik på at få refunderet eventuelle udgifter. Det er en anbefaling, og så er det op til den enkelte kommune, hvem borgeren konkret skal kontakte
- Annoncen og sagsfremstilling bliver sendt til skriftlig kommentering ved DAS senest den 8. juni

Tilbagebetaling af opkrævet egenbetaling forbundet med ledsagelse ved ferie og udflugter

Resumé

Social- og Indenrigsministeriet har truffet afgørelse om, at kommunerne og regionerne ikke kan opkræve egenbetaling for udgifter til ledsagelse ved ferie og udflugter. Derfor skal de uretmæssigt opkrævede beløb nu betales tilbage. De nordjyske kommuner og Region Nordjylland har i regi af Den Administrative Styregruppe udarbejdet en proces, hvorpå de driftsherrer kan tilgå opgaven med tilbagebetaling på en ensartet måde.

Baggrund

Kommunerne og regionerne har haft en praksis med at opkræve borgere for egenbetaling i forbindelse med udgifter til ledsagelse ved ferie. Der er forskel på, hvor udbredt praksissen har været i de forskellige kommuner og regioner, samt hvilke udgifter der har været opkrævet egenbetaling for. De fleste har opkrævet for medarbejdernes billetter, kost, ophold og lignende og enkelte har opkrævet borgerne for løn til medarbejderne. Den 2. oktober 2014 udtalte statsforvaltningen, at denne praksis var ulovlig, og KL har siden haft sagen i Social- og Indenrigsministeriet, der nu endeligt har slået fast, at kommunerne og regionerne ikke har hjemmel til at opkræve borgerne for egenbetaling i forbindelse med ledsagelse ved ferie og udflugter.

Erfaringerne fra de kommuner, der har været i gang med tilbagebetalingen er, at det er en kompliceret opgave at tilrettelægge tilbagebetalingen. Det skyldes dels, at der ikke er en klar definition på, hvornår der er tale om en udflugt, og dels at der ofte ikke foreligger klar dokumentation for, hvilke borgere der har afholdt udgifter i forbindelse med ledsagelse. Udgifterne kan samtidig være ret omfattende, da det både kan gælde udgifter til løn, billetter, rejser, ophold, forplejning mv. til det personale, som yder støtte og ledsagelse.

Praksis har været, at det er driftsherren, der har opkrævet betaling forbundet med ledsagelse, og det er dermed driftsherren, der har handleforpligtelsen i forhold til at finde frem til borgerne og håndtere tilbagebetalingen. Den Administrative Styregruppe anbefaler, at der så vidt muligt er en fælles linje for tilbagebetaling af ledsagerudgifter i de nordjyske kommuner og Region Nordjylland. En fælleskommunal gruppe bestående af bl.a. tre jurister har undersøgt de juridiske aspekter i forbindelse med tilbagebetaling, og gruppens anbefalinger gennemgås i de følgende afsnit.

Hvilke udgifter skal tilbagebetales?

Statsforvaltningen har fastslået, at kommunerne og regionerne *ikke* har hjemmel til at opkræve betaling fra beboere i botilbud for socialpædagogisk ledsagelse og støtte under sædvanlige ferier og udflugter. Det gælder både lønudgifter og opholds- og rejseudgifter for personalet, herunder billetter, rejser, ophold, kost mv.

Det anbefales, at der tillægges en bred definition af hvilke udgifter, der skal tilbagebetales dvs. udgifter forbundet med ferieture og udflugter, herunder endagsture, individuelle ture, gruppeture og deciderede rejseaktiviteter, og at uretmæssigt opkrævede udgifter defineres som værende udgifter til løn, billetter, rejser, ophold, kost mv. til det ledsagende socialpædagogiske personale. Den juridiske anbefaling er, at alle uretmæssigt opkrævede udgifter forbundet med ledsagelse tilbagebetales, såfremt der er dokumentation for borgerens betaling heraf i form af skriftlig dokumentation fra borgeren eller i form af optegnelser om udgiftens afholdelse i driftsherres systemer.

Hvordan finder vi de borgere, der har ret til tilbagebetaling

Statsforvaltningen har til flere kommuner oplyst, at det er deres opfattelse, at driftsherren er forpligtet til af egen drift at tilbagebetale de uretmæssigt opkrævede beløb. Hvis det opsøgende arbejde vil være forbundet med meget betydelige administrative vanskeligheder kan driftsherren afstå fra at gennemgå sagerne og udelukkende gøre brug af annoncering. Det er svært at vurdere, hvornår opgaven er for administrativ tung, men til eksempel, så har ombudsmanden netop udtalt, at det ikke kan kræves, at ankestyrelsen gennemgår 5.000 sager pr. år manuelt i forbindelse med fejl ved sygedagpenge-sager. Det giver en indikation om, hvad der menes med administrativ tung byrde. Det er dog op til den enkelte driftsherren, at vurdere om det er muligt at gennemgå sagerne manuelt.

Anbefalingen fra gruppen er, at driftsherre af eget initiativ gennemgår sit økonomiske system for at finde borgere, der har krav på tilbagebetaling, hvorefter driftsherre skal tage kontakt til disse borgere, med mindre dette vurderes som værende for administrativt tungt. Det anbefales endvidere, at driftsherre annoncerer i lokale aviser med henblik på at oplyse berørte borgere om, at de har mulighed for at gøre krav på tilbagebetaling, uanset om driftsherre samtidig planlægger at gennemgå relevante sager.

Der er udarbejdet en skabelon for annoncering som anbefales anvendt af de nordjyske kommuner og regionen.

Periode for tilbagebetaling

Den gældende forældelsesfrist er tre år. Det vurderes, at forældelsesfristen bør regnes fra den 2. oktober 2014, som er den dato, hvor Statsforvaltningen udtalte, at det ikke var lovligt at kommunerne og regionerne opkrævede borgerne for udgifter forbundet med ledsagelse ved ferie og udflugter. Det skyldes følgende forhold:

- Forældelsesfristen afbrydes, når en afgørelse fastslår kravets berettigelse, hvilket i dette tilfælde kan sidestilles med Statsforvaltningens udtalelse den 2. oktober 2014.
- Forældelsesfristen afbrydes, når en skyldner erkender sin forpligtelse, hvilket i dette tilfælde skete, da driftsherre ændrede deres praksis fremadrettet på baggrund af Statsforvaltningens udtalelse den 2. oktober 2014. Det opfattes som en erkendelse af, at det var ulovlig praksis.

Den juridiske anbefaling er, at den 3 årige forældelsesfrist beregnes fra den 2. oktober 2014. Hvis en borger har klaget over den uretmæssige opkrævning inden den 2. oktober 2014, så regnes forældelsesfristen på tre år fra det tidspunkt, hvor borgeren klagede.

Indstilling

Det indstilles, at

- alle uretmæssigt opkrævede udgifter forbundet med ledsagelse tilbagebetales, såfremt der er dokumentation for borgerens betaling heraf.
- uretmæssigt opkrævede udgifter defineres som værende udgifter til løn, billetter, rejser, ophold, kost mv. til det ledsagende socialpædagogiske personale ved ferieture og udflugter, herunder endagsture, individuelle ture, gruppiture og deciderede rejseaktiviteter.
- driftsherre af eget initiativ gennemgår sit økonomiske system for at finde borgere, der har krav på tilbagebetaling, hvorefter driftsherre tager kontakt til disse borgere. Dette kan tilsidesættes, hvis driftsherre vurderer, at det er en for tung administrativ byrde
- driftsherre annoncerer i lokale aviser med henblik på at oplyse berørte borgere, om at de har mulighed for at gøre krav på tilbagebetaling
- den 3 årige forældelsesfrist beregnes fra den 2. oktober 2014 med mindre en borger har klaget over den uretmæssige opkrævning inden den 2. oktober 2014.

Bilag:

- Bilag: Udkast til annoncering